22è Premi Atrapallibres

La Lotta Esvalota

Guia de lectura a càrrec de Paula Jarrin

Ibbycat
Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Barcelona

Fitxa

Autora: Astrid Lindgren
Il·lustradora: Beatrice Alemagna
Traductores: Ulla Ljungström, Esther Rubio i Anna Duesa
Lloc d'edició: Madrid
Editorial: Kókinos
ISBN: 9791387686017

Resum

La Mia-Maria, el Jonàs i la Lotta són tres germans que viuen en una casa de color groc al carrer dels Terrissaires. El seu pare els diu per un altre nom: la Sorollosa, el Sorollós i la Sorolleta; crec que ja us podreu imaginar per què. La Mia-Maria ens explica les peripècies quotidianes de la seva família, posant al centre la germana petita, una nena entremaliada i ben inquieta que tot ho esvalota; ella és la Lotta. Al llarg de les aventures descobrirem tot el que fan els germans, les veïnes del carrer, les excursions que sempre amaguen aventures inesperades, un viatge a casa dels avis i un Nadal que tota la família celebra amb riures i regals. Una preciosa història que ens convida a descobrir el món que envolta la infància.

Autors

Astrid Lindgren (Vimmerby, 1907 - Estocolm, 2002)
Va ser la segona de quatre germans, i va créixer en un poble al sud de Suècia. Si tanquem els ulls, segurament la veu de la Mia-Maria és també una mica com la seva, avesada a explicar històries sobre infants que no paren quiets. L'Astrid Lindgren és una de les escriptores traduïdes a més llengües i la creadora de la cèlebre Pippi Calcesllargues. Tota la seva obra va estar dedicada a la infància, i va ser una incansable treballadora pels drets dels infants (i també pel benestar animal). Va rebre més de cent premis per la seva carrera, entre els quals destaca el premi Andersen. La seva obra és vigent, i la continuen llegint molts infants que la mantenen més viva que mai.

Beatrice Alemagna (Bolonya, 1973)
Quan la Beatrice era petita llegia amb devoció, i un dels seus personatges preferits era la Pippi Calcesllargues. I potser va ser enmig dels personatges de les seves lectures que va néixer la seva vocació, ser «dibuixant de novel·les». Té més d'una seixantena de llibres publicats, on ella escriu i il·lustra o il·lustra les històries escrites per altres autores i autors. Ha rebut molts premis i la seva obra també s'ha exposat en diferents espais culturals. Actualment viu prop de París amb les seves dues filles, i continua llegint, escrivint i il·lustrant.

Alguns elements interessants de l'obra

La veu narrativa

Només començar la lectura descobrim que no serà ni un narrador en tercera persona ni la mateixa Lotta qui ens explicarà la seva història, sinó la germana del mig, la Mia-Maria:

> «Tinc un germà que es diu Jonàs, jo em dic Mia-Maria i tenim una germana petita que es diu Lotta. Ella ara té una mica més de quatre anys. El papa diu que abans, a casa, tot era molt tranquil i que des que hi som nosaltres, els nens, hi ha un esvalot. El meu germà va néixer abans que jo. I el papa diu que de seguida que ell va arribar, la casa va començar a retrunyir» (p. 9).

Serà la Mia-Maria qui ens conduirà per tota la trama, i a través de la seva mirada descobrirem no només les entremaliadures de la Lotta, sinó també les solucions i reaccions de tota la família. És des dels ulls d'una nena que contemplarem el món familiar que l'envolta.

L'organització de la novel·la: els capítols

La novel·la s'organitza en capítols curts, fins i tot podem dir que funcionen com petits relats independents i autoconclusius. Aquest primer llibre de les aventures de la Lotta (n'hi ha una segona part: *La Lotta al carrer dels esvalotadors*, publicada l'any 2026 per la mateixa editorial) té nou capítols, que segueixen una seqüència temporal, perquè comencem amb un capítol de presentació i acabem amb un capítol de Nadal.

Aquesta divisió en petits capítols ens permet fer diferents itineraris de lectura i fins i tot, un cop llegits en l'ordre establert per l'autora, podem jugar a buscar nous ordres o fins i tot a repassar-los, escollint quins capítols podem tornar a llegir.

Per a la nostra mediació, també podem escollir quin serà l'ordre de lectura, o fins i tot veure com una mateixa narració té diferents itineraris. El que sí que recomanem és llegir el primer capítol, «La Lotta és tan infantil», com a porta d'entrada a aquesta aventura.

Les descripcions

Una de les característiques de l'escriptura de l'Astrid Lindgren és el seu ús de les descripcions.

> «A la casa del costat hi viu la senyora Berg, i de vegades l'anem a veure. Entre el seu jardí i el nostre hi ha una tanca, però en Jonàs i jo la podem saltar per damunt. La Lotta no sap grimpar, però el gos de la senyora Berg ha cavat un forat a terra per sota de la tanca, i la Lotta pot passar a l'altra banda de quatre grapes» (p. 32).

L'autora, valent-se de la veu de la Mia-Maria, ens descriu perfectament els espais, les situacions i les reaccions dels personatges. És una manera de generar una complicitat amb el lector, de fer un pacte de ficció que ajuda els infants a sostenir la novel·la, i que també ens ajuda si optem per la lectura en veu alta. Potser algun lector prosòdic es perd un detall, però no el fil conductor de la història.

Aquesta manera de narrar, de fer-nos partícips de la història, de convidar-nos a formar part d'aquesta família d'esvalotadors és un element que trobarem al llarg de tota la novel·la. A vegades és com seure al costat de la Mia-Maria i veure-hi fent servir els seus ulls:

> «Ens vam asseure a menjar sobre l'herba. És molt més divertit que seure al voltant d'una taula. Les creps estaven boníssimes perquè tenien melmelada i sucre. Els entrepans també eren molt bons» (p. 46).

L'Astrid Lindgren no només ens convida a mirar els espais amb els ulls de la Mia-Maria, sinó a formar part de tot el seu món.

La forma de parlar i escriure dels infants

Un dels elements que ens desperta un somriure mentre fem la lectura és la reproducció de la forma de parlar dels infants. Sabem que la Lotta té una mica més de quatre anys, en Jonàs suposem que no més de set (però sí més de sis, perquè paga el bitllet de tren), i la Mia-Maria està a punt de fer-ne sis; cal reforçar aquesta versemblança reproduint la llengua pròpia dels infants que juguen amb ella, que l'està aprenent (i està aprenent a jugar-hi).

> «—Tu no pots ser doctora —va explicar-li en Jonàs—, perquè no saps escriure refectes.
> —Que no sé escriure què? —va preguntar la Lotta.
> —Refectes, el que els metges escriuen per explicar com s'ha de cuidar un nen malalt —li va explicar en Jonàs.» (p. 20)

La reproducció de la llengua oral dels infants forma part del mirall en què moltes vegades es transformen els llibres. Però el que també volem destacar és que en aquest ús o reproducció de la seva llengua oral no hi ha un abús ni una burla, està dosificat al llarg dels capítols per fer una picada d'ull als lectors més petits i també als lectors adults, que entendran aquesta complicitat entre l'autora i els infants.
Continuant amb aquesta complicitat, també trobem una nota manuscrita escrita pel Jonàs:

> «CAL CUIDA ALA NENA MALATA. ALA NENA MALATA ZE LI A DEPOZA UNA INJEZIO.
> DOTOR J MALM.» (p. 23)

Aquestes pinzellades no només despertaran somriures sinó un pont invisible entre la història narrada, l'objecte llibre i els infants, que es reconeixeran a ells mateixos i a un altre infant tant en la llengua oral com en l'ús de la llengua escrita.

Possibles propostes per a una presentació suggerent de l'obra i la seva mediació:

ABANS

Esvalotar o esvalotamenta?

El títol de l'obra pot ser una bona porta d'entrada a la mediació. Conté una paraula que potser els infants no han sentit mai abans.

Doncs, què vol dir esvalotar? D'on pot sortir aquesta paraula? Si no coneixem la paraula, quan la diem en veu alta, a què sona? Només per la sonoritat, quina idea ens ve al cap en escoltar-la? Esvalotar o esvalotamenta (i ens permetem jugar una mica amb la llengua tal com ho fan els infants)?

Explorem el significat de la paraula:

> «Esvalotar: 1 v. intr. [LC] Moure esvalot. *La mainada no feia sinó esvalotar tot el dia.*
> 2 tr. [LC] Posar en estat d'agitació tumultuosa. *Si amb els teus crits d'alarma esvalotes la gent, hi haurà feina a desembarassar el local.*
> 3 intr. pron. [LC] Quan fa mal temps la mar s'esvalota, però avui no està esvalotada» (Font: DIEC).

I seguint amb la nostra recerca de significat podem buscar *esvalot*:

> «Esvalot: m. [LC] Brogit eixordador. *Moure esvalot. Fer esvalot. Quin esvalot armaven!*»

Un cop recollides les respostes (les dels infants en un moment de preguntes inicials i les respostes del diccionari) és hora de posar la paraula en context dins del títol del llibre i preguntar-nos: si la Lotta esvalota, què ens podem trobar o què esperem trobar dins d'aquesta història?

Anàlisi de la coberta

Una altra porta d'entrada a l'obra és la coberta, i aquí també ens endinsem en la proposta narrativa gràfica de la il·lustradora Beatrice Alemagna. A partir de la coberta podem començar a fer inferències sobre la novel·la:

La lectura que us convidem a fer surt de les preguntes següents (que podeu fer servir o generar-ne unes altres de diferents):

- –Com és la Lotta? Creieu que té relació amb el terme *esvalota*?
- –En quin espai succeeix aquesta història?
- –Qui ens l'explica?
- –Com és la família de la Lotta? I els seus amics?
- –Quines coses li agraden?
- –Quines coses sap fer la Lotta?
- –Per què creieu que la nena és al centre de la coberta?

Recollim les respostes dels infants i podem ensenyar també les guardes interiors:

Aquí podem fer hipòtesis de quines seran les aventures que viurà la nostra petita protagonista.

Ja ho tenim tot preparat per començar la lectura.

Us recomanem llegir el primer capítol en veu alta, així tot el grup pot entrar a l'univers de la Lotta plegats.

DURANT

Lectura en veu alta

La Lotta esvalota és una novel·la que podeu llegir en veu alta amb els infants; l'organització en capítols us facilitarà poder fer una bona organització. Us animem a llegir un capítol en cada sessió de lectura (o potser algun més, que és una novel·la que enganxa). I no oblideu de convidar els infants a la lectura, ja sigui en veu alta, silenciosa o per parelles. Si convidem un infant a llegir en veu alta, sempre us recomanem que coneguin el text i que el puguin practicar en espais de calma; així la lectura en veu alta no serà un mal de panxa.

Calendari d'accions

Al llarg de tota la novel·la, els tres germans, la Lotta, en Jonàs i la Mia-Maria, aniran vivint una gran quantitat d'aventures. Moltes de les situacions les podem convertir en accions:

–La Lotta no obre la boca.
–La Lotta perd el seu osset.
–La Lotta es menja les fulles dels arbres com creps.

Us proposem tornar a les guardes i convertir-les en un espai per apuntar totes les accions de la Lotta. I avui, què ha fet la Lotta?

Paraules, jocs i expressions dels infants

També podem recollir tot allò relacionat amb les paraules, el joc i les expressions genuïnes dels infants que la Mia-Maria ens va relatant. Aquí us deixem una proposta de quadre que podeu tenir sempre visible i anar omplint (us deixem algun exemple ja posat).

DESPRÉS

L'autora dins l'obra

Un cop llegida tota l'obra, us convidem a tornar al capítol «La senyora Berg és la més bona del món». I us convidem a parlar d'aquesta il·lustració que Beatrice Alemagna ens regala dins del llibre:

Us recorda algú, aquesta senyora Berg? Per ajudar a arribar a la resposta, podeu ensenyar una foto de l'Astrid Lindgren:

I parlar de la gran autora que era l'Astrid, de les seves obres, una mica de la seva vida (podeu trobar informació a la web oficial d'Astrid Lindgren: (https://www.astridlindgren.com/gb/about-astrid-lindgren).

	Paraules	Jocs	Expressions
Lotta	Corcat	Jocs amb els abrics	Jo no obro la boca a persones que no conec
Mia-Maria		Jugar a pirates	
Jonàs	Refectes	Jugar a pirates	

Juguem al teatre?

Els capítols de la Lotta tenen molta teatralitat, i amb una mica d'ambientació i pocs personatges podeu passar del text a l'acció.

Escolliu un capítol (pot no ser tot el capítol sencer). Aprofiteu els diàlegs que ja hi ha; podeu afegir-ne de més o canviar algunes paraules per d'altres que us siguin més sonores, que us despertin altres sensacions o que ajudin a aconseguir el to que li voleu donar (més dramàtic, més humorístic).

Organitzeu l'escenografia. Necessitareu també una directora que coordini l'acció, una regidora que s'encarregui que no falti res, un equip de guionistes que millori, canviï, expandeixi el text, algú encarregat del so i del teló, les actrius i els actors, uns assajos i fins i tot podeu convidar les famílies o la resta d'infants de l'escola a la vostra representació de la Lotta. No us oblideu, al final, d'encomanar el cuc de la lectura explicant d'on surt l'obra teatral.

Silenci, tot a punt i acció!

Noves històries de la Lotta

Moltes vegades només cal una espurna per encendre la creativitat. I de segur que aquesta espurna pot ser un petit quadern (potser fet a partir de fulls per reciclar) i que cada infant en tingui un per a ell, i que aquest sigui el seu espai de creació, on reculli diverses creacions, pensaments, idees, anècdotes.

Podeu proposar que dins d'aquest quadern els infants es converteixin en autors i autores, o en ajudants d'Astrid Lindgren, suggerint, fent esquemes i fins i tot escrivint un nou capítol de *La Lotta esvalota*. Així podeu tenir les vostres pròpies aventures de la Lotta, i fins i tot compartir amb les famílies o amb la resta de la comunitat educativa les noves aventures de la Lotta escrites pels ajudants d'Astrid Lindgren.

També podem demanar als infants que les il·lustrin transformant-se en ajudants de Beatrice Alemagna.

L'espurna de l'escriptura sempre neix de la lectura.

La conversa amb *L'Òscar i jo*

Si a l'edició 2025-2026 vau participar a l'Atrapallibres i vau llegir *L'Òscar i jo* (Maria Parr, 2024, Nórdica), segurament que aquesta Lotta us ha sonat, tant per la veu narrativa com per la complicitat entre germans. Us proposem llegir amb els infants un parell de capítols (el primer ja ens dona moltes pistes) i fer un joc de literatura comparada entre tots dos llibres. Quins elements tenen en comú? Quins elements són diferents? D'on són les autores? De quines generacions són? Comparteixen estil?

Obrir la conversa entre llibres, buscar les seves connexions, obre nous espais per explorar l'educació literària.

Si teniu cap dubte, també podeu consultar la guia de *L'Òscar i jo* que Montse Marcet, membre de la comissió d'Atrapallibres, va preparar per a l'edició passada. Aquí us deixem l'enllaç per descarregar-la: https://www.ibbycat.cat/wp-content/uploads/IBBYCAT_Guia_Atrapallibres_10_-L_OSCAR-I-JO.pdf

Preguntes especials

— La Lotta és un personatge creïble? Què és el que la fa versemblant o no versemblant?

— La Mia-Maria és la narradora, però quines coses creieu que canviarien si qui narrés la història fos la Lotta, o en Jonàs, o la mare o el pare?

— Quin paper té la il·lustració? És necessària en aquest llibre? Com diries que és el seu estil?

— Coneixes altres llibres amb germans protagonistes? Quins?

— Creus que la Lotta és una bona nena o més aviat no? Per què?

— Si poguessis protagonitzar un capítol, quin seria? Per què? Quin dels tres germans és el que et cau millor? I el que et cau pitjor? Per què?

— Quina és la teva il·lustració preferida? Quines sensacions et desperta?

— Si poguessis fer una pregunta a l'Astrid Lindgren, quina seria?